

99. Budapest, XVII. Péceli út 197.

(KÖH 71215)

Kk, Kú

2009. március 2–18. között a 134747 hrsz. ingatlanon építkezést megelőző régészeti próbafeltárást végzett a Budapesti Történeti Múzeum. A közvetlen környékről ezt megelőzően már kerültek elő bronzkori és szarmata települések maradványai. A református templom körül végzett kutatások során Csaba falu középkori templomának és temetőjének részletei kerültek elő. A próbafeltárást az alapok kb. 60%-át tártuk fel. 2009. április 7. és augusztus 12. között a további földmunkák mellett szakfelügyeletet láttunk el.

Csabarákost először egy 1067-es (elveszett) oklevél 1267-es átiratában említik. A falu nemcsak a középkor folyamán, hanem a török hódoltság alatt is lakott volt, így a feltárást megelőzően kérdéses volt, hogy a falu életének mely időszakából találunk leleteket a területen. Mivel az új épület sávalapokkal épül, csak ezekben a keskeny árkokban lehetett megfigyeléseket tenni. A munka során a település 12–13. századi részlete bontakozott ki. Főként kemencéket és árkokat találtunk, de feltártuk egy veremház részletét is. A kemencék viszonylag nagyméretűek (100–120 cm átmérőjűek) voltak, többjüknek a hamusgödre is előkerült. Ezek a kemencék a lakóházakon kívül álló, úgynevezett külső kemencék voltak, amelyeket főzésre, kenyérsütésre használtak. Általában csak sütőfelületük (platnijuk) maradt meg, felmenő részük, mely tapasztott agyagból készült, már csak összeomolva került elő. Néhány esetben a platni alá összetört kerámiaedények darabjait tették, hogy az jobban tartsa a hőt. Az árkok víz-elvezetésre és a „telkek” közötti kerítésnek is szolgáltak. A veremháznak teljes alapterületét nem ismerjük, mivel azt középen vágta keresztül egy közműárok. Szélessége 2,5–3 m lehetett. A település ezen részén viszonylag kevés tárgyi leletanyag került elő, főként kerámiaedények (fazekak, bográcsok) töredékeit, és étkezési hulladékként kidobott állatcsontokat találtunk.

A település későbbi korszakából is találtunk emlékeket. Olyan épületmaradványok részletei kerültek elő, amelyek arra utalnak, hogy a késő középkorban (15. sz.) és később, a 17. században tapasztott falú épületek álltak itt, melyek a század végén pusztulhattak el. Közülük az egyik alatt, úgy tűnik, pince is volt. Bár teljes kiterjedésüket nem ismerjük, ezek feltehetően lakóházak voltak, de gazdasági épületek is lehettek. Az egyik omladékból kályhatöredék került elő, így ezt az épületet mázatlan csempékből rakott cserépkályhával fűthették.

KOVÁCS ESZTER

100. Budapest, XXIII. Soroksár, Rétek-dűlő

(KÖH 33366)

LT, A

2009. június 10. és november 6. között régészeti feltárást végeztünk az M0 autópálya BP-5 jelű lelőhelyén (196294/24, 40–45, 47–54, 61; 196295/1 hrsz.) A Du-

naharaszti és Vecsés között kijelölt új M0 nyomvonal soroksári szakaszán, a Gyáli-patak 2. ága mentén, egy homokdomb ÉK-i lejtőjén egy viszonylag nagy kiterjedésű, összességében 172 sírból álló avar temető részlete került elő, amely két egymástól jól elkülönülő ÉK–DNy-i irányú sírcsoportból állt. A temető Ny-i részén előkerült kisebb csoport 15 jól körülhatárolható sírból állt. Az ásatási terület közepén és DK-i részén feltárt sírcsoport 157 sírja azonban ennél jóval nagyobb egységet alkot. Észak felől a Gyáli-patak határolja, Ny-on és K-en pedig megfelelő mértékű „negatív” felületek bizonyítják, hogy ezen irányokban a temető véget ér. Déli irányban azonban szemmel láthatóan túlnyúlik a jelenleg rendelkezésünkre álló terület határain.

A feltárt sírok szinte mindegyike bolygatott volt. A bolygatások rendszerint a felsőtestet, alkalmasint csak a koponya környékét vagy a deréktájat érintik. Nem ritka azonban a sírok teljes felbolygatása sem. A rablógödrök és a sírokból előkerült maradványok alapján bizonyosnak mondható, hogy a rablásokra nem sokkal a temetkezések után került sor. A rablások ellenére a megmaradt, és regisztrálható beásásokból, és falenyomatokból további információkat nyerhettünk a temetkezési szokásokról, és a sírszerkezetekről. Mindössze néhány férfisírban maradtak meg a préselt, ill. öntött, griffes bronz övveretek, és nagyszíjvég, egy szablya, egy kard, vaskések, reflexíjak csont merevítő lemezei és néhány fülbevaló, valamint egy varkocsszorító pár. A férfisírok többségéből kések, övcsatok, esetleg csiholók kerültek elő csupán. A női sírokban általában orsógombok, kések és fülbevalók, gyöngyök, tojáshej-maradványok, és egy esztergált csont tűtartó maradtak. Találtunk a sírokban 75 kerámia edényt is.

A bolygatatlan sírok általában melléklet nélküliek voltak. Meglepően sok a gyermek- és csecsemősír. A sírok között sok az úgynevezett „füles” sír. A sírok nagy részében a kerevetlábak számára ásott gödrök, míg másutt sírládák nyomai figyelhetők meg.

A megmaradt leletek alapján a temetőt körülbelül a Kr. u. 7–8. sz. fordulójától a 8. sz. közepe tájáig használhatták.

A területen előkerült településobjektumok egy részének kora bizonytalan. A humuszolás utáni nyesések során azonban részben avar kori, részben késő vaskori kelta kerámiatöredékeket találtunk. A homokdomb DK-i lejtőjén egy É–D-i tájolású veremház került elő, körülötte 6 kemence helyezkedett el. A ház döngölt padlója viszonylag nagy felületen maradt épen. A bontásából előkerült minimális leletanyag alapján a ház a La Tène „C” időszakra tehető. Azonban a kemencék elhelyezkedése és a körülöttük levő felszín nyeséséből előkerült kerámiatöredékek alapján arra lehet következtetni, hogy azok feltehetőleg a környéken több helyen is előforduló, a késő kelta La Tène „D” korszak leletei közé sorolhatók.

A területen előkerült árokrendszer kora leletek híján bizonytalan, az azonban bizonyos, hogy az árkok vágják az avar kori sírokat.

HORVÁTH M. ATTILA